

Nije tako bilo, niti je moglo biti, jer je gospođa Ester vrlo dobro znala s kim ima posla, tako da joj zaista nije predstavljalo nikakav problem da ona, žena koja bi – kako joj je ljubavnik iz policijske stanice iz dana u dan šaputao na uvo – „samo po svojoj visini i masi mogla da se ravna s bilo kojim gorostasom ovog sveta... o ostalim kvalitetima da i ne govorimo“, koristeći tu svoju urođenu nadmoć, sa odlučnošću koja i inače ne trpi prigovor, prosto pregazi tvrdoglavu gospođu Pflaum: nakon što je grmljavinom svog muško-banjastog glasa, začinovši svoju tiradu s nekoliko gugutavih umetaka tipa „mila moja“, izložila da, premda i ona dobro zna koliko je sati, zbog jedne „neodložne privatne stvari“ neizostavno i smesta mora da razgovara s njom, iskoristila je očekivanu uplašenost gospođe Pflaum i naprosto ju je gurnula zajedno s vratima unutra, pojurila uz stepenice, a zatim, nagnuvši po običaju glavu malo u stranu („Samo mi još fali da udarim u nešto...“), kroz otvorena ulazna vrata stana poput furije uletela u predsoblje, da bi onda, skrećući zasada pažnju sa hitnog cilja svog dolaska, izrekla nekoliko hladnih opaski o „izvanrednoj orijentaciji“ stana, o „zgodnom desenu“ dugačkog ćilima u predsoblju i o onom „zavidno dobrom, prefinjenom ukusu“, u čiju se „karakterističnu ordinarnost“ uverila još u momentu kad je, okačivši kaput na

čiviluk, s nekoliko munjevitih, prodornih pogleda odmerila pokušstvo. Ne može se, naravno, tvrditi da je izraz „skretanje pažnje” dovoljno dobar da opiše pravu prirodu njenih namjera, budući da je njenom pravom cilju – odnosno da, s obzirom na hitnost situacije, još danas provede petnaestak minuta u društvu Valuškinе mame, kako bi sutra ujutro, ako ga sretne, mogla da se pozove na tu činjenicu – odgovaralo bilo šta; pa ipak nije pribegla najjednostavnijem rešenju (tome da odmah zasedne u jednu od ovih neukusnih fotelja i tok razgovora usmeri na „mladalačku energiju u celoj zemlji više nego primetnog sveopšteg duha preporoda, a u okviru njega naročito na prštavi entuzijazam u svakom smislu veoma ojačanog gradskog Odbora žena”...), jer iako nije došla nespremna, „ovo ljigavo malo žarište” mekušastog obožavanja komfora, ovo leglo sirupastog prenemaganja toliko ju je šokiralo da je, mudro skrivajući bes, bila prinuđena da s najvećom mogućom temeljitošću ispita sve adute svoje domaćice. Tako je, sa gospođom Pflaum iza leđa, koja od besne zbunjenosti nije smela ni da pisne, redom obišla sve do zagušljivosti pretrpane prostorije stana, i dok je grmljavinom svog alta sipala pritvorne pohvale (jer „vreme otvorenih karata, da se tako izrazimo, još nije nastupilo”) zarumenjenoj domaćici, koja ju je pratila u stopu, nameštajući i vraćajući na mesto drangulije koje je ova svojim tenkovskim hodom svaki čas obarala, i dok joj je govorila „Pa da, nesporno je: žena je ta koja nežive predmete ispunjava sadržajem, kao što i domu ona i samo ona ume da udahne takozvanu ličnu magiju”, u sebi – duboko u sebi! – na jedvite se jade suzdržavala da svojim ogromnim šakama ne dohvati neku od tih odvratnih sitnica i slomi je poput pilećeg vrata, jer nema šta, tek joj je ova prezasićena, lepljiva, ustajala smesa držača za češljeve, čipkastih prostirki, pepeljara sa krajevima u obliku labuda, baršunastih veštačkih persijskih tepiha, tanušnih zavesa od tila i onih nekoliko srceparajućih romana postav-

ljenih iza stakla vitrine u pravom smislu reči pokazala kuda je bezočna raskalašnost „pohotnog dembelisanja i mlitave volje” odvela ovaj svet. Sve je osmotrila i inventarisala, nije joj promaklo ništa i, ne bi li se i na taj način osnažila i očeličila, s mazohistički gorkim uživanjem udahнула je vazduh stana, zagađen parfemima i osveživačima vazduha, onaj smrad, upravo onaj otužni vonj „probirljive kuće lutaka” koji već iz daljine svedoči o jednom stanju njenih stanara, i od kojeg nju – kako je još od dana svog imenovanja s mešavinom ogorčenja i prezira u glasu često govorila komandiru policije po povratku sa neke od svojih protokolarnih vizita ovog tipa – već na samom pragu („I to svaki put, bez izuzetka!”) spopadne „ozbiljan nagon za povraćanjem”. Svejedno da li se radilo o najobičnijem podsmehu ili pravoj mučnini, njen ljubavnik je bio uveren da je snaga duha gospođe Ester zaista izložena nesvakidašnjim kušnjama, jer od trenutka kada ju je, odajući joj priznanje za njenu više-decenijsku posvećenost „ponovnom pronalaženju društvenog konsenzusa” sa pozicije dirigenta lokalnog muškog hora (a muke tog, nje sasvim nedostojnog posla, samo je donekle ublažavao takozvani „isključivi repertoar”, sastavljen od koračnica, radničkih pesmica i pozdrava proleću) unapredio u predsednicu, u neumoljivu liderku gradskog Odbora žena, ona je morala svakodnevno („I to satima i satima!”) prebivati u ovakvim stanovima, samo da bi se uvek iznova uveravala u to da se sve ono što je i dosad naslućivala sada pokazalo kao nesporna činjenica. Jer koliko god da je jasno videla da se ovde, upravo ovde, u ovoj mlohavoj atmosferi prezaslađenih kompota i zagušljivih pernatih jorgana, iščešljanih resa na tepihu i fotelja presvučenih zaštitnim slojem zaustavlja svaka energična namera, te da se svaki snažni aktivistički elan beznadežno zaglibljuje u ovoj smrtonosnoj žabokrečini žderačica opereta obuvenih u čohane papuče koje smatraju kremom lokalnog društva i s

drskom ohološću preziru obične, zdrave ljude, isto je tako dobro znala i gde se krije objašnjenje toga što, primera radi, vrlo značajna inicijativa svekolikog čišćenja, pokrenuta na predsednikovo zauzimanje, uprkos ogromnoj količini napregnutog rada koji je u nju prethodnih meseci uložen, na njenu veliku žalost, još uvek doživljava tako sraman fijasko. Nije se, iskreno rečeno, ni nadala ničem boljem, pa se zapravo nije preterano ni iznenadila kada se ispostavilo da će ova vajna družina besposličara, zaparložena u svojoj samodopadljivoj nadutosti, s hladnim prezirom odbiti njene dobro promišljene argumente, ali u dubini tih njihovih džangrizavih odgovora (tipa: „Takmičenje u čišćenju u decembru mesecu? Bolje kasnije, možda u vreme velikih prolećnih spremanja...”) gospođa Ester je nepogrešivo nanjušila prave razloge njihovog otpora, to da korene te patološke nesposobnosti za bilo kakvo delanje i tog kukavičkog podvirepskog mentaliteta valja tražiti u onom bezrazložnom, ali iz njihove perspektive opravdanom strahu koji u sveopštoj obnovi vidi zloslutne znake univerzalnog nazadovanja, a nepobedivu težnju za novim tumači kao opasan predznak nesavladivog haosa koji nezaustavljivo nadire, i u svemu tome – inače s pravom – primećuje jednu veliku snagu, koja, umesto da čuva, nemilosrdno razara sve ono što je nepopravljivo mrtvo, a banalnu dosadu sebičnosti, koja se iscrpljuje pukim zadovoljstvom posedovanja, zamenjuje „uzvišenom strašću zajedničkog delanja”. Mora se priznati da je ona – ako izuzmemo njenog intimusa, komandira policije i još nekolicinu časnih i poštenih ljudi – sa ovim svojim nekonvencionalnim tumačenjem čudnih i neuobičajenih događaja koji su nedavno pogodili grad ostala prilično usamljena, pa ipak sve to je nije ni najmanje zbunjivalo niti navodilo na razmišljanje, jer nešto joj je govorilo: „njihova pobeda koja će samo potvrditi da je bila u pravu, samo što nije nastupila”. Naravno, na pitanje u čemu bi se ta pobeda ogledala, ne bi umela da

odgovori u jednoj (ili u dve) jasne rečenice, no vera u tu pobedu bila je tako duboko usađena u nju da, koliko god uporan i mnogoljudan ovaj „fini mali zbor damica u sukne-nim papučicama” bio, ne samo što ih se nije plašila nego nije čak nimalo ni zazirala od njih, naročito ako se ima u vidu da je pravi protivnik – što je ovu borbu za opštu stvar pretvaralo u jednu vrlo intimnu, ličnu bitku – zapravo bio Đerđ Ester, po opštem uverenju apsolutni osobenjak potpuno povučen od sveta, a u stvari patološki neradnik Ester, njen nominalni muž, ovenčan sveopštim uvažavanjem i strahopoštova-njem, koji se – premda se za razliku od nje „ne može pohvali-ti ama baš nikakvim javnim angažmanom” – poput neke žive ikone grada već godinama baškari u krevetu da bi jednom u nedelju dana („U najboljem slučaju!”) pogledao kroz prozor... Pravi protivnik? I više od toga, on je za gospođu Ester bio oličenje „bezizlaznog pakla jedne nepremostive prepreke”, a ujedno i njena jedina šansa ukoliko ne želi da se definitivno oprosti od zasluženog mesta među najuticaj-nijim ljudima grada, drugim rečima, bio je klopka, nepogreši-va i beznadežno dobro osmišljena stupica iz koje se nije mogla iskobeljati niti je razoriti. Jer kao i uvek, i sada je ključ rešenja, najvažnija karika u ostvarenju njenih ambicioznih ciljeva bio Ester, upravo on, koji se mnogo godina ranije, pozivajući se na takozvane „tegobe sa kičmom”, povukao sa čela lokalne Muzičke škole, a ona je, nakon što joj je on sa neviđenim cinizmom jednostavno saopštio da mu „njene supružničke usluge ubuduće više neće biti potrebne”, mora-la već narednog dana da od ono malo ušteđevine iznajmi stan pored pijace. Dakle, baš taj čovek koji se povrh svega – iz osvete, a iz čega bi drugog – povukao i sa mesta diri-genta gradskog orkestra, stavljajući time iznenada tačku na njihove i inače veoma retke zajedničke nastupe, navodno stoga što, kako je kasnije od drugih ljudi saznala, njega, gospodina Estera, sada već samo muzika interesuje, samo i

isključivo muzika, i da ubuduće nema nameru da se bavi bilo čim drugim osim muzikom, premda, ako iko, onda upravo ona, gospođa Ester, može da posvedoči o tome kakvim se on zaglušujućim falš klamparanjima odaje na tom svom namerno raštimovanom klaviru, doduše samo u onim trenucima kada njegovo većitim lenčarenjem oslabljeno telo uopšte smogne snage da se iskobelja iz skandalozne hrpe mekih jastučića i pokrivača. Svaki put kada bi se prisetila svega toga, čitave te beskrajne serije poniženja kojima je proteklih godina bila izložena, došlo bi joj da kapitulira i da svog bezočnog muža sekiricom isecka na komadiće u onom njegovom prokletom krevetu u kom se povazdan izležava, ali upravo to nikako nije smela sebi da dozvoli, jer morala je uvideti da je bez Estera grad neosvojiv i da će, šta god smislila i namerila, kad-tad uvek na Estera naleteti. Opravdavajući odvojeni život time što su njenom mužu za rad tobože potrebni mir i samoća, bila je prinuđena da održi privid braka, naterana da čak i samu pomisao na inače tako žarko željeni razvod odmah odagna od sebe, štaviše, morala je da se pomiri i sa tim da – u saradnji sa Esterovim miljenikom i obožavaocem, nepopravljivo pošasavelim Valuškom, tim degenerisanim sinom iz prvog braka gospođe Pflaum – skrivajući to od muža, ali ne i od očiju praktično celoga grada – redovno pere njegov prljavi veš, da sama spira „onu smrdljivu pogan sa njegovih gaća”. Nema sumnje, situacija je bila vrlo ozbiljna, ali gospođa Ester nije klonula duhom: i mada nije znala čemu da dâ prednost, da li svojoj ličnoj osveti ili „borbi za opštu stvar”, čemu da prida veći značaj, da li tome da Esteru vrati („Za sve!”), ili tome da definitivno učvrsti svoje još uvek nesigurne „pozicije”, u jedno je bila sasvim uverena: ne može ova nemila situacija večito da traje i jednog dana će, možda čak u ne tako dalekoj budućnosti, biti u prilici da se sa visine zaslužene vlasti i krvavo izvojevanog ranga obračuna s tom nesrećnom huljom koja joj je,

koristeći svaku moguću priliku da je izvrgne ruglu, svih ovih godina „smišljeno” zagorčavala život. A imala je dobre razloge da veruje da će tako i biti, jer (na stranu sad to što je čvrsto verovala „da će tako biti i da tako biti mora”) položaj predsednice ne samo što joj je omogućavao „slobodno i odgovorno delanje” već je predstavljao i ohrabrujući znak sve manje zavisnosti – da i ne govorimo o tome da je, od trenutka kada je shvatila na koji način može da pridobije naklonost svojeglavih građana za prvu veliku akciju Odbora i kako da u isto vreme Estera opet priključi sebi, njeno ionako nimalo skromno samopouzdanje poprimilo gigantske razmere, i da je već tada bila uverena da je izašla na pravi put, da može strelovito da se stušti prema cilju i da je više niko ne može zaustaviti... Jer plan je bio besprekoran, a, „kao i većina genijalnih planova”, prost kao pasulj, jedino što se, kako to obično biva, malo pomučila pokušavajući da nađe ono preko potrebno jedinstveno i nezamenjivo rešenje: već u trenutku najavljivanja ovog pokreta jasno je, naime, videla da se sveopšta ravnodušnost i kolektivni otpor mogu savladati samo ukoliko „mobiliše” Estera; ako bi njega prinudila da uzme učešća u radu, ako bi njega ubedila da stane na čelo organizacije, onda bi se smešni i na potpuni krah osuđeni program i njegov isprazni slogan ČISTO DVORIŠTE, ČESTITA KUĆA istog trenutka transformisali u istinski opštenarodni pokret sa snažnim uporištem. Ali kako to izvesti? To je bilo glavno pitanje. Bile su potrebne nedelje, a bez ikakvog preterivanja moglo bi se reći čak i meseci, dok nije, odustavši od čitavog niza neupotrebljivih metoda, na širokoj skali od pukog nagovaranja pa sve do oružane prisile, konačno pronašla jedini mogući način saterivanja u ćošak, pa ipak od momenta kada je procenila da će joj za taj poduhvat biti neophodni „kao ’lebac dobri Valuška” i njegova majka gospođa Pflaum, koja je prema svom sinu, kao što to svi vrlo dobro znaju, hladna i distancirana, pobuđujući time

još snažniju sinovljevu ljubav, gospođu Ester obuzeo je nikad ranije doživljeni unutrašnji mir koji joj više niko i ništa nisu mogli narušiti, čak bi se reklo da ju je sada, dok je sa zapaljenom cigaretom u ruci sedela među ovim mekim, glibavim tepisima i hiljadu puta prebrisanim nameštajem svoje sitne i krhke („... ali još uvek tako sisate!“) domaćice, donekle čak i zabavljalo to što se obrazi gospođe Pflaum posle bukvalno svakog listića pepela što joj pada sa cigare i raspršuje se po podu – a nakon što je okusila i biranim rečima pohvalila njen kompot od višanja – „u prenesenom smislu reči sve više razgovoraju“. S radošću je ustanovila da ova ljutita nemoć njene domaćice („Plaši me se!“ – zadovoljno je konstatovala) polako spira njenu malopredašnju uzrujanost, pa je, osvrnuvši se po biljkama pretrpanoj sobi, u kojoj se sada već osećala kao da se nalazi na nekoj livadi, nekom gumnu, usred nekog nepokošenog korova, opet se vrativši onom gugutavom tonu – ovoga puta već iz čiste, nepatvorene zabave – pohvalno primetila: „Pa da. Večita je želja gradskog čoveka da prirodu donese u stan. Svi smo mi takvi, mila moja Piriko.“ Ali gospođa Pflaum ne odgovori ništa, samo izveštačeno klimnu glavom, iz čega je valjda i gospođi Ester postalo jasno da bi najbolje bilo da najzad pređe na stvar. Naravno, pitanje hoće li gospođa Pflaum prihvatiti da posreduje ili neće – a ona valjda ni ne sluti da je zapravo rekla „da“ još onog trena kada se pokazala nespособnom da zaustavi njeno nadiranje u stan, budući da je samo njeno prisustvo bilo ta „stvar“ na koju je najzad valjalo preći – to, dakle, pitanje pristanka ili suzdržanosti gospođe Pflaum odista joj više ništa nije značilo, pa ipak, nakon što joj je detaljno i naširoko predočila situaciju (u stilu: „Nemoj misliti, draga moja, nisam ja ta koja želi Estera, grad je taj koji ga hoće, ali pridobiti njega, poslovično zauzetog čoveka, za ovu stvar, može samo i isključivo tvoj mili sinčić, ta duša od čoveka...“), dok ju je sve vreme na najljubazniji mogući

način, a vrlo strogo i oštro gledala direktno u oči, ne može biti nikakve sumnje da ju je iznenadio i neprijatno začnuo munjeviti negativni odgovor gospođe Pflaum, jer bilo joj je jasno: nije ovde reč o tome da su između gospođe Pflaum i Valuške „sve veze već godinama raskinute“, te da je njena, Pflaumkina „majčinska dužnost“ da se ogradi od svih Valuškinih postupaka, mada možete zamisliti sa koliko bola i gorčine mora da se tako izrazi o rođenom detetu „koje ne samo što nije nikakva duša od čoveka nego je izričito nezahvalan stvor, bedna ništarija, bezvredna bitanga“, već se radi o tome da je njena sagovornica, zgusnuvši sav nemoćni bes vlastite slabosti u ovo odlučno „ne“, naprosto želela da se osveti gospođi Ester za sve uvrede kojima je prethodnih minuta bila izložena, baš zbog toga što je ona tako mala i slabašna, a gospođa Ester tako krupna i snažna, baš zbog toga što, ma koliko želela, nije u stanju da porekne da se njen sin, ta „protuva koja ne izbija iz Hagelmajerove birtije“ izmetnuo u nekakvu seosku ludu kojoj je još jedino preostalo da se zaposli kao raznoslač novina pri gradskoj pošti – i što sve to još, povrh svega, mora sad priznati pred jednom neznankom koja u krugu njenih prijateljica stoji na veoma lošem glasu. Mogla je to shvatiti i kao priznanje činjenice da se gospođa Pflaum, „taj patuljak od žene“, pokazala pred njom u svojoj svojoj nemoći i ranjivosti, te i kao izvesno zadovoljstvo za to što je skoro punih dvadeset minuta bila primorana da trpi njen „udvorički osmeh“ i njene licemerne poglede: ona je, međutim, ne časeći ni časa, poskočila iz poput jabuke zelene fotelje oblika školjke, a zatim joj onako s visine dobacila da, eto, sada već mora da ide, pa se odlučno probila kroz gustu floru Pflaumkinog stana, ramenom nehotice srušila jedan minijaturni goblen sa zida u predsoblju i, gurnuvši cigaretu u jednu pre toga nikada upotrebljenu porculansku pepeljaru, bez ijedne reči ogrnula svoj glomazni kaput od veštačke kože. Jer, iako je posedo-

vala dar staloženog procenjivanja situacija, i premda je sebe smatrala osobom koju više ništa ne može iznenaditi, kada bi neko, kao sada gospođa Pflaum, imao petlje da joj kaže „ne”, od toga bi je istog časa obuzimao bes – budući da nije imala jasnu predstavu o tome šta bi trebalo učiniti u slučaju jednog ovako odlučno izrečenog „ne”. Kiptela je od besa, žderala se od srdžbe, nije, dakle, nikakvo čudo što je, nakon što je sevujući očima, čvrsto stegnutih usana, uperivši strogi pogled prema tavanici, odlučno sklopivši i poslednju kopču na kaputu, na bojažljivo i nesigurno formulisano pitanje gospođe Pflaum – praćeno uznemirenim kršenjem ruku – („Tako sam nervozna... Večeras... sam se vratila kući... iz posete sestrama... i... jedva sam prepoznala grad... Zar nema nikakvih informacija... o tome zašto ne gore ulične svetiljke?... Ranije toga nije bilo...”) – gotovo dreknula na svoju prestrašenu domaćicu. „Nervoza je više nego opravdana. Dolaze nam grublje i otvorenije, iskrenije godine. Stižu nam neka nova vremena, Piriko moja.” Pošto je saslušala te značajne reči, a naročito pošto je videla kako ona, gospođa Ester, preteći podiže kažiprst dok izgovara ove poslednje rečenice, lice gospođe Pflaum potpuno je pobeležilo; ali sve se to nije ni izbliza pokazalo dovoljnim, jer koliko god da je uživala kako u ovom prizoru, tako i u saznanju da će se ova „mala sisata” sve dok ne stignu do prizemlja, sve dok ne zaključa kapiju za njom, do poslednjeg trenutka nadati da će joj gošća, razjarena njenim nepromišljenim postupkom, pri odlasku ipak dobaciti nešto, nešto umirujuće, koliko god da je, dakle, morala da se zadovolji ovim, u rani koju je njenom ponosu nanela gospođa Pflaum, ovo odlučno „ne!” je, poput otrovne strele zarivene u drvo, još dugo podrhtavalo i morala je na sopstvenu sramotu priznati da je umesto uboda jedne – najobičnije! – neprijatne male žaoke (premda je svoj cilj inače nesumnjivo postigla, tako da je ovaj malecki fijasko u odnosu na to morao delovati sasvim zanemarljivo), oseća-

la sve jači i sve nepodnošljiviji bol. Da je gospođa Pflaum, kao što se očekivalo, oduševljeno klimnula glavom, postala bi tek puka marioneta događaja što se nad njom odvijaju, a koji je se ionako ništa ne tiču, pa bi se time njena beznačajna uloga u čitavoj stvari, kako treba i dolikuje, u toj tački i završila, ali ne („Ali ne!“), ovim odbijanjem ona je krajnje bezočno uspela svoju suvišnu ličnost da uzdigne gotovo do partnerskog ranga, drugim rečima, ciljajući svojom patuljastom ništavnošću direktno u nesumnjivu nadmoć gospođe Ester, uspela je jednim potezom da je spusti na nivo vlastite neznatnosti ne bi li se na taj način osvetila za svu tu nadmoć koju nije mogla ni da podnese niti da se sa njom izбори. I mada to njeno uvređeno otimanje nije moglo trajati daveka, tvrditi posle svega da se lagano izborila sa ovim „slučajem“ ne bi bilo na mestu, što ona nije ni učinila kada je nešto kasnije – stigavši kući – svom ljubavniku podnela izveštaj o svemu što se tog dana dogodilo, istina, mudro prećutavši neke detalje, pomenuvši mu samo to koliko ju je, čim je nazad napustila zagušljivo stepenište gospođe Pflaum, osvežio „onaj čudesno sveži vazduh od koga zastaje dah“, koliko je „blagotvoran uticaj izvršio“ na njenu moć rasuđivanja i kako je, dok je stigla do Nadabanove mesare, opet postala ona stara, odlučna i neranjiva, uravnotežena i puna samopouzdanja. A to – taj odlučujući uticaj spoljašnjih, tada već minus 16 stepeni Celzijusa na njen namučeni nervni sistem – jeste nešto što ju je zaista, bez preterivanja se može tvrditi, izlečilo, budući da je gospođa Ester spadala u one ljude koji se u najbukvalnijem značenju te reči „razbole od proleća, a naročito od leta“, u one ljude kojima umarajuća toplota, naporna omorina i užareno Sunce na nebu predstavljaju najveći mogući užas, koji ih, praćen mučnom glavoboljom i snažnim krvarenjem, obara u krevet; u one ljude, dakle, kojima hladnoća nije nepodnošljivo Zlo koje se jedino pod zaštitom vrućih peći može pregrmeti, nego prirodni životni